

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษา เป็นสถาบันทางวิชาการชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์และ
จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ (วิจิตร ศรีสอน 2518 : 45) และมุ่งพัฒนาคนให้เป็น
ผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอันมี
คุณค่าแก่บุคคล สังคม และประเทศชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2520 : 8) ประกอบ
กับพันธานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กล่าวไว้ว่า "มหาวิทยาลัยแห่งนี้ มีจุดมุ่งหมายที่เป็นหลักคือ
การบุกเบิกแสวงหา ทะนุบำรุง และถ่ายทอดความรู้กับการ เสริมสร้างคุณธรรมให้บัณฑิตของ
มหาวิทยาลัย เป็นผู้เที่ยงพร้อมด้วยสติและปัญญา .... ส่วนคุณธรรมที่ผู้เรียนผู้รู้พึงมีและ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องปลูกฝัง คือ ความรู้จักตนเอง ใฝ่รู้อยู่เสมอ คิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ รอบคอบ ไตร่ตรอง มีเหตุผล รับผิดชอบ เห็นการณ์ไกล มีศีลธรรมและเสียสละเพื่อ
ประโยชน์ส่วนรวม" (รายงานประจำปี คณะครุศาสตร์ 2527 : 1) ดังนั้น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จึงได้พยายามจัดสรรประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งในชั้น เรียนและนอกชั้น เรียน เพื่อเป็น
การพัฒนานิสิตให้มีคุณภาพตามพันธานของมหาวิทยาลัย

โดยสภาพทั่วไปแล้วนิสิตที่เรียนในมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และมัก
จะประสบปัญหา เรื่องที่พักอาศัย อีกทั้งการศึกษาในระดับนี้บางวิชาต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างค่อเนื่อง
หรือต้องมีการร่วมกิจกรรมนอก เวลา เรียน ทำให้ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย ในการ เดินทางกลับที่พัก
ซึ่งอยู่นอกมหาวิทยาลัย การจัดสวัสดิการด้านหอพักนิสิตภายในมหาวิทยาลัยจึง เป็นสิ่งสำคัญ และ
จำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยจะต้องคำนึงถึง ประกอบกับ เวลาส่วนใหญ่ของนิสิต ในมหาวิทยาลัยจะ
อยู่ในที่พักอาศัยมากกว่าสถานที่อื่น ๆ ซึ่งรวมถึงห้อง เรียนด้วย มหาวิทยาลัยจึงควรให้ความสนใจ
ต่อการจัดสภาพแวดล้อมของที่พักอาศัย ให้เกิดผลต่อการ เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาการส่วนบุคคลให้
มากที่สุด ไม่ใช่เฉพาะการจัดสรรเพื่ออำนวยความสะดวกตามความต้องการทางด้านร่างกาย เท่านั้น
แต่ยังสามารถจัดสรรประสบการณ์การอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตัวบุคคลได้ (Fitzgerald
1970) ดังที่ วิลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528 : 99) กล่าวว่า "หอพักเป็นสิ่ง
จำเป็นอย่างมาก เพราะเป็นส่วนหนึ่งขององค์การในมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหน้าที่เทียบได้กับห้องสมุด

ห้องปฏิบัติการ และห้องเรียน เป็นที่ที่มหาวิทยาลัยจะให้ทั้งความรู้ การปรับปรุงบุคลิก ความมีระเบียบ และการแสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ ได้อย่างดี" ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ มุลเลอร์ (Mueller 1961 : 177) ที่ว่า "ประโยชน์ของหอพักในสถาบันการศึกษา นอกเหนือจากเป็นที่พักอาศัยแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมการศึกษาทางวิชาการ และพัฒนาบุคคลด้วย"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการสถาปนาขึ้น เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2459 และการศึกษาในสมัยแรกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดแบบ Residential College คือ การจัดให้นิสิตที่เรียนทุกคนอยู่พำนักในมหาวิทยาลัย มีขุนสมิทธินุสรณ์ (เชียง สุวณิช) เป็นผู้ปกครองหอพักคนแรก ครั้นถึง พ.ศ. 2465 ตำแหน่งนี้ก็เปลี่ยนชื่อเป็น "อนุสาสน์" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2520 : 34) ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีมาจนถึงปัจจุบันนี้ การจัดตั้งหอพักนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (กองกิจการนิสิต 2529 : 1)

1. เพื่อให้นิสิตได้อยู่ร่วมกันในที่พักที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการศึกษา
  2. เพื่อฝึกฝนให้นิสิตรู้จักการอยู่ร่วมกัน เคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อส่วนรวม และสามารถดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างถูกต้อง
  3. เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตต่างคณะซึ่งมีพื้นความรู้และความสนใจแตกต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
  4. เพื่อช่วย เหลือนิสิตที่มีที่พักไม่สะดวกต่อการศึกษา
  5. เพื่อช่วย เหลือนิสิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และไม่มีที่พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร
- ปัจจุบันนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีหอพักนิสิตชายจำนวน 3 หลัง คือ หอ 1 ซึ่งให้บริการแก่นิสิตมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 หอ 2 เดิมเรียกว่า หอ AIT และ หอ 3 ได้เปิดให้นิสิตเข้าพักเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2525 ส่วนหอพักนิสิตหญิงมี 1 หลัง คือ หอ 14 ขึ้น เปิดบริการแก่นิสิตในปี พ.ศ. 2517 และปรับปรุงเพื่อให้นิสิตได้เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2526 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527 : 1) ขณะนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสามารถให้สวัสดิการด้านหอพักแก่นิสิตได้ทั้งสิ้นประมาณ 1,104 คน เป็นนิสิตชาย 590 คน นิสิตหญิง 514 คน คิดเป็นร้อยละ 8.36 ของจำนวนนิสิตทั้งหมด ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความต้องการของนิสิต

มหาวิทยาลัยได้ใช้งบประมาณในการพัฒนาหอพักนิสิตทั้งในการก่อสร้างอาคาร การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการให้บริการต่าง ๆ ภายในหอพักด้วยเงินเป็นจำนวนมากมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างและต่อเติมหอพักนิสิตหญิงซึ่ง เป็นตึก 14 ชั้น ใช้เงินทั้งหมดประมาณ

15,530,000 บาท (กองกิจการนิสิต 2527 : 3-4) นอกจากนี้ในแต่ละปี มหาวิทยาลัยยังต้องจ่ายเงินงบประมาณที่นอกเหนือจากค่าธรรม เนียมหอพักให้กับนิสิตผู้พักอาศัยอีกปีละมาก ๆ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยต้องจ่ายเงินอุดหนุนให้นิสิตหอพักคนละประมาณ 1,400 บาทต่อปี (กองกิจการนิสิต 2529 : 6) จึงนับได้ว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ส่งเสริมและพัฒนาหอพักนิสิตมาอย่างสม่ำเสมอ ด้วยงบประมาณที่ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังให้นิสิตได้เกิดพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน แต่จากผลการวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2527 : 120-121) พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อยู่ในหอพักและไม่ได้อยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัย รับรู้สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน คือ ความประทับใจในมหาวิทยาลัย บรรยากาศการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน การบริหาร และอาคารสถานที่และบริการวิชาการ และจากการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มคณาจารย์ และนิสิตเก่าที่เคยอยู่ในหอพัก พบว่าปัญหาสำคัญของหอพักคือ นิสิตขาดระเบียบวินัยและไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของหอพัก สิ่งเหล่านี้จะเป็นภาพสะท้อนส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นได้ว่า การลงทุนด้านหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบันยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหอพัก ซึ่งนอกจากมุ่งช่วย เหลือนิสิตที่มีปัญหา เรื่องที่พักแล้วยังมุ่งพัฒนาให้นิสิตมีคุณลักษณะของพลเมืองดีที่สังคมต้องการด้วย ประกอบกับภาวะปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีงบประมาณและทรัพยากรจำกัด จึงควรจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยจัดหอพักเพื่อให้ เป็นทั้งศูนย์การเรียนรู้อาศัย (Living and Learning Center) ของนิสิตในเวลาเดียวกัน

ผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตระหนักในความสำเร็จของหอพักนิสิต ในการผลิตบัณฑิต จึงได้มีแผนนโยบายและโครงการพัฒนาหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น โดยมีคณะกรรมการเฉพาะกิจเป็นผู้รับผิดชอบ ทวาร วิชาภัย เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการเฉพาะกิจได้เสนอโครงการพัฒนาหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบริเวณอาคารพาณิชย์ ม.28 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยให้นักนิสิต โดยกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ 2529 - 2534 ไว้ดังนี้

1. ให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกคนมีสิทธิ์ เข้าพักอาศัยในหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ให้การพักอาศัยของนิสิตในหอพักมหาวิทยาลัย เป็นระบบหมุนเวียน
3. มหาวิทยาลัยจะมีหอพัก เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย โดยจะค่อย ๆ ปรับจากการมีหอพักเพื่อ เป็นสวัสดิการให้นักนิสิต

4. จะมีหอพักนิสิตทั้งของมหาวิทยาลัย เอง และหอพักเอกชน ซึ่งจะช่วยลงทุนสร้างตามรูปแบบ เงื่อนไขข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย

5. กิจกรรมของหอพักนิสิตจะเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดบรรยากาศของการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยง ทั้งในส่วนภายในมหาวิทยาลัยและชุมชนโดยรอบ

ในโครงการพัฒนาหอพักนิสิตดังกล่าว มิได้ระบุถึงรูปแบบและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย อีกทั้งมิได้กำหนดแนวทางในการปรับปรุงหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบันให้ เป็นไปตามแนวทางของการจัดหอพัก ดังนั้นผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงได้อนุมัติให้ทำโครงการวิจัยอีกโครงการหนึ่ง เรื่องรูปแบบและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ เป็นหัวหน้าโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ศึกษาคุณลักษณะของนิสิตหอพัก และลักษณะการจัดหอพัก
3. วิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตหอพัก
4. ศึกษาอนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2540
5. ศึกษารูปแบบและกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ที่จะได้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงในแนวคิด วิธีการ และการบริหารหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนผลกระทบของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต นอกจากนี้ยังทราบถึงตัวแปรที่มีผลต่อพัฒนาการของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในช่วงเวลาต่าง ๆ และตัวแปรที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต ปัญหาและความต้องการของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อค้นพบเหล่านี้จะช่วยให้การวางแผนและการดำเนินการจัดหอพักให้มีรูปแบบและกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การดำเนินการโครงการนี้ ได้แยกเป็นโครงการย่อย ซึ่งจะทำการวิจัยโดยคณะกรรมการของโครงการส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งโดยนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาอีก 4 โครงการ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความการรับรู้ของผู้บริหารนิสิตหอพักเก่าและนิสิตหอพักปัจจุบัน
2. อนาคตภาพของหอพักนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2540

3. ลักษณะของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. การ เปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อาศัย อยู่
ในหอพักและนอกหอพักมหาวิทยาลัย

สำหรับโครงการวิจัย เรื่องการ เปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัยที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักมหาวิทยาลัย เป็นโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ
วัตถุประสงค์ข้อ 3 ของโครงการใหญ่ คือ วิเคราะห์ตัวแปรที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ
นิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านคุณลักษณะของนิสิตซึ่งแบ่ง เป็น 2 ด้าน คือคุณลักษณะด้าน
วิชาการ และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาการ โครงการวิจัย เรื่องนี้ได้ศึกษาคุณลักษณะของนิสิต
ด้านวิชาการ เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน เป็น เครื่องวัดการ
เรียนรู้ในด้านวิชาการ จึงน่าสนใจว่าสภาพปัจจุบันด้านวิชาการของนิสิตในหอพักจะดีกว่านิสิตนอก
หอพักหรือไม่ ซึ่งจากการศึกษาก็จะได้อรรถความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดหอพักเพื่อการ
เรียนรู้ อันจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้านิสิตในหอพัก
มีคุณลักษณะด้านผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนดีแล้ว ก็จะเป็น เครื่องแสดงให้ เห็นถึงคุณภาพการจัดหอพัก
ตลอดจนประสิทธิผลทางการศึกษาของมหาวิทยาลัย

สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนนั้น เป็นผลจากองค์ประกอบต่าง ๆ หลายประการ
นับตั้งแต่แรกเกิด และเจริญเติบโตในครอบครัว จนกระทั่ง เข้าสู่วัยเรียน และจากการค้นคว้าของ
นักจิตวิทยาการศึกษาหลายท่าน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางด้าน
สติปัญญาแค่นี้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังมีองค์ประกอบที่ไม่ใช่ขององค์ประกอบทางด้านสติปัญญา เข้ามา
เกี่ยวข้องด้วย (Anastasi, 1967 : 141-142) ดังคำกล่าวของ การ์เร็ท (Garrett 1951 :
240) ที่กล่าวว่า "นักเรียนที่ฉลาดเฉลียวมากนั้นไม่แน่ว่าจะประสบความสำเร็จในการเรียน
เสมอไป อาจมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนนอกเหนือไปจาก
สติปัญญาก็ได้" และจากการศึกษาของ ประสาน ทิพย์ธารา (2521 : 58) พบว่า ปัญหาที่นิสิต
นักศึกษาประสบกันมากได้แก่ ปัญหาการปรับตัวในการ เรียน ปัญหาที่หักอาศัย ปัญหาการใช้เวลาว่าง
ให้เป็นประโยชน์ ปัญหาการคบเพื่อน เป็นต้น และพบว่าประ เด็น เรื่องที่หักอาศัย เป็นองค์ประกอบ
สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตนักศึกษา ดังที่ โจนส์และคณะ
(Jones, McMichael and McPherson, 1973 : 207-210) ได้ทำการวิจัยเรื่องประสิทธิผล
ของที่หักอาศัยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และความล้มเหลวของนิสิตชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัย
Edinburgh และพบว่านิสิตที่หักอาศัยในท้อง เช้า (lodging) มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนในปีแรก

ต่ำกว่านิสิตที่พักอาศัยอยู่ในบ้านและหอพัก และส่วนใหญ่จะไม่ลงทะเล เบียนเรียนในปีถัดไปมากกว่านิสิตที่อาศัยอยู่ในบ้านและหอพัก และยังพบว่านิสิตที่พักอาศัยอยู่ในหอพักโอกาสที่จะเกิดผลเสียทางการเรียนได้น้อยกว่านิสิตที่อาศัยอยู่ในห้องเช่า

ฮันเตอร์ (Hunter 1977 : 4606-A) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักของมหาวิทยาลัย 6 แห่งในรัฐโคโรไลนา เหนือพบว่านิสิตทั้งสองกลุ่มใน 6 มหาวิทยาลัยมีผลการเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายมหาวิทยาลัยพบว่าในมหาวิทยาลัยที่ 1 นิสิตสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะนิสิตทั้งหมด นิสิตชาย นิสิตหญิง และนิสิตที่มีอายุเกิน 21 ปี ที่อาศัยอยู่ในหอพักมีผลการเรียนดีกว่านิสิตประเภทเดียวกันที่อาศัยอยู่นอกหอพัก ในมหาวิทยาลัยที่ 2 นิสิตทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะนิสิตทั้งหมด นิสิตชาย และนิสิตที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี จะมีผลการเรียนดีกว่านิสิตประเภทเดียวกันที่อาศัยอยู่นอกหอพัก แต่นิสิตที่อายุ 21 ปี ที่อาศัยอยู่นอกหอพักกลับมีผลการเรียนดีกว่านิสิตประเภทเดียวกันที่อาศัยอยู่ในหอพัก ในมหาวิทยาลัยที่ 3 นิสิตทั้งสองกลุ่มมีผลการเรียนแตกต่างกัน โดยเฉพาะนิสิตทั้งหมด นิสิตชาย และนิสิตที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปี มีผลการเรียนดีกว่านิสิตประเภทเดียวกันที่อาศัยอยู่นอกหอพัก แต่นิสิตที่มีอายุ 21 ปี ที่อาศัยอยู่นอกหอพักกลับมีผลการเรียนดีกว่านิสิตประเภทเดียวกันที่อยู่ในหอพัก สำหรับในมหาวิทยาลัยอีก 3 แห่ง พบว่านิสิตทั้งสองกลุ่มมีผลการเรียนไม่แตกต่างกันในนิสิตทุกประเภท

จะเห็นว่าองค์ประกอบด้านที่อยู่อาศัยมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสถาบันการศึกษาสามารถจัดบริการที่พักอาศัยให้แก่นิสิตนักศึกษา พร้อมทั้งจัดประสมการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อส่งเสริมนิสิตทางด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ให้นิสิตเกิดพัฒนาการที่ดี มีความเจริญงอกงามในทุก ๆ ด้าน ดังที่ พรชูลี อาชวอรุ่ง (2525 : 251) กล่าวว่า "หอพักของสถาบันการศึกษาเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานิสิต ให้นิสิตเรียนรู้การปรับตัวและการสร้างสังคมประภคที่เหมาะสม" ประกอบกับการอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยจะช่วยประหยัดเวลาในการเดินทาง ทำให้นิสิตไม่เหนื่อยล้า สามารถใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าได้มากขึ้น นอกจากนี้นิสิตที่อยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยยังมีโอกาสได้อยู่ใกล้ชิดแหล่งวิชาการ ตลอดจนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทางวิชาการมากกว่านิสิตที่อยู่นอกมหาวิทยาลัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้นิสิตในหอพักมหาวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่านิสิตที่อยู่นอกหอพักมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าการอยู่อาศัยในหอพักของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตหรือไม่ โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อาศัยอยู่

ในหอพักและนอกหอพักมหาวิทยาลัยว่าแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลจากการวิจัยนี้ก็จะได้ข้อความรู้ในการประกอบการพิจารณาวางแผนการจัดหอพักเพื่อการ เรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักมหาวิทยาลัย

2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง คณะ กับ ที่พักอาศัย ของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน

สมมติฐานการวิจัย

จากการอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยของนิสิตที่ช่วยประหยัด เวลาในการเดินทาง ทำให้ไม่เหนื่อยล้า และมีเวลาในการศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ประกอบกับการอยู่ในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวิชาการ และการอยู่ใกล้ชิดอาจารย์และเพื่อนร่วมมหาวิทยาลัยตลอดเวลา จึงสามารถปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความรู้ ความ เข้าใจ และความคิด เห็นซึ่งกันและกันได้ ซึ่งจะ เป็นสิ่งกระตุ้นทางวิชาการ ทำให้นิสิตที่อยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยได้ เปรียบนิสิตที่อยู่นอกหอพักมหาวิทยาลัย ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และจากงานวิจัยของ พัทธกษ พุฒรัตน์ (2522 : 80) ซึ่งทำการวิจัย เรื่องปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักศึกษาวิทยาลัยครูยะลา พบว่า นักศึกษาที่พักอาศัยอยู่ในหอพักของวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่านักศึกษาที่พักอยู่บ้าน เข้าและพักอยู่หอพักเอกชน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

สมมติฐานที่ 1 นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อาศัยอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูงกว่านิสิตที่อาศัยอยู่นอกหอพักมหาวิทยาลัย

จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกันในแต่ละคณะ โดยบางคณะจะต้องมีการปฏิบัติและการค้นคว้าต่อเนื่อง ซึ่งการอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยจะช่วย เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของนิสิตในคณะ เหล่านั้น จึงอาจทำให้การอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยของนิสิตบางคณะมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนดีกว่าการอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยของนิสิตคณะอื่น และจากผลการวิจัยของ วุฒิพล สกุลเกียรติ (2524 : 99-100) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนิสิตชั้นปีที่ 2 ที่อาศัยอยู่ในหอพักและนอกหอพักของมหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์ พบว่า ทุกคณะวิทยกเว้นคณะวิศวกรรมศาสตร์ นิสิตทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนไม่แตกต่างกัน มีเพียงคณะวิศวกรรมศาสตร์คณะเดียวที่นิสิตทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดยนิสิตที่อาศัยอยู่นอกหอพักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่านิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพัก จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

สมมติฐานที่ 2 มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะกับที่พักอาศัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา เฉพาะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย จากทบวงมหาวิทยาลัย และเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2525-2527 และเรียนหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยภาคปกติ เดิม เวลา

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างสถานภาพส่วนตัวและสถานภาพทางครอบครัว ได้แก่ เพศ คณะ ปีการศึกษาที่เข้าเรียน ภูมิลำเนา อาชีพบิดา (มารดา) และคะแนนสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1 ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2 ตัวแปรต้น คือ ประเภทที่อยู่อาศัยของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1 ประเภทที่อาศัยอยู่ในหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.2 ประเภทที่อาศัยอยู่นอกหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 ตัวแปรควบคุม มี 2 ประเภท คือ

3.3.1 ประเภทที่ควบคุมโดยกระบวนการออกแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการ

บรรจุในแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้แก่

3.3.1.1 เพศ

3.3.1.2 คณะ

3.3.1.3 ปีการศึกษาที่เข้าเรียน

3.3.1.4 ภูมิลำเนา

3.3.2 ประเภทที่ควบคุมโดยทางสถิติ ได้แก่

3.3.2.1 อาชีพบิดา (มารดา)

3.3.2.2 คะแนนการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลทั้งหมดที่คัดลอกจากฝ่ายวางแผนและพัฒนา และฝ่ายทะเบียนและประมวลผล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของกลุ่มตัวอย่างทุกคน เป็นข้อมูลที่ถูกดอง เชื่อถือได้
2. คะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA.) ของนิสิต เป็นตัวแทนที่ตีสำหรับชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต และนิสิตที่ได้คะแนนเฉลี่ยสะสม เท่ากัน ถือว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับเดียวกัน
3. คะแนนการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย และคะแนนเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่าง เป็นคะแนนที่ได้มาโดยหลักการวัดผล และเกณฑ์การให้คะแนนอย่างยุติธรรม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

นิสิต หมายถึง ผู้ที่ เข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยภาคปกติ เต็ม เวลา มีการศึกษา 2525-2527

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนที่เป็นคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average) ของนิสิต ในแต่ละชั้นปี แบ่ง เป็น 3 กลุ่ม คือ

GPA. ชั้นปีที่ 1 ของนิสิตที่ เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2525, 2526 และ 2527

GPA. ชั้นปีที่ 2 ของนิสิตที่ เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2525 และ 2526

GPA. ชั้นปีที่ 3 ของนิสิตที่ เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2525

ปีการศึกษาที่ เข้าเรียน หมายถึง ปีการศึกษาที่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 1

คณะ หมายถึง คณะที่เปิดทำการสอนในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมี 15 คณะ คือ

คณะอักษรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะวิทยาศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์

คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะนิติศาสตร์

คณะเภสัชศาสตร์ และ คณะศิลปกรรมศาสตร์

ที่พักอาศัย หมายถึง สถานที่พักอาศัยของนิสิต แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

ในหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายถึง สถานที่พักอาศัยของนิสิตที่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดการให้

นอกหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายถึง สถานที่พักอาศัยของนิสิตอื่น ๆ

ภายนอกหอพักของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้แก่ บ้านตนเอง บ้านเช่า หอพักเอกชน

เป็นต้น

ภูมิภาค หมายถึง ที่อยู่ปัจจุบันของบิดา (มารดา) แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อาชีพบิดา (มารดา) หมายถึง อาชีพปัจจุบันของบิดา (มารดา) แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม

(ทรวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, 2518 : 6) คือ

รับราชการ หมายถึง การทำงานราชการ ลูกจ้างรัฐบาล และรัฐวิสาหกิจ

รับจ้าง หมายถึง การทำงานเป็นลูกจ้างในบริษัทเอกชน และผู้จ้างอื่น ๆ

ค้าขายและเจ้าของกิจการ หมายถึง การประกอบอาชีพส่วนตัว ทั้งในด้านการ

การขายสินค้าและบริการ

เกษตรกรรม หมายถึง การประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำสวน

ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ประมง

อื่น ๆ หมายถึง การประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว

รวมถึง ถึงแก่กรรม อยู่บ้านเฉย ๆ และรับบำนาญ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ได้ข้อความรู้ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัย กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เพื่อให้มหาวิทยาลัยได้คำนึงถึงความสำคัญของการจัดการบริการหอพักของมหาวิทยาลัยให้ส่งเสริมการศึกษาของนิสิต

3. เพื่อให้เป็นแนวทางในการวางแผนและกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศ และการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนิสิตหอพักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. เพื่อให้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการบริการหอพัก เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน